

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 40 kr., za četertletn 1 gld. 30 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četert leta 1 gold.; ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXV.

V Ljubljani 26. mal. serpana 1872.

List 30.

Križ — naj mogočnejši podpora ved in umetnij in sploh ljudske olikanosti.

„Kakor mladika ne more roditi sadú sama od sebe, ako ne ostane na terti: takó tudi vi ne, ako v meni ne ostanete.“ Jan. 15, 4.

V šestem stoletji je vsled ljudskega preseljevanja in po padu vélike rimske države v dušnem življenji nastopila v Evropi sploh grozna temá, nevednost in sirovost takó, da celó naj viši posvetni oblastniki, knezi in kralji niso znali ne brati ne pisati. V teh groznih časih je bila edino cerkev križanega Jezusa Kristusa, ktera je vede in umetnije, kolikor so jih dotlej razvili bili slavni Gerki in Rimljani, otela, da niso popolnoma se pogubile ter zginile iz sveta, in jih je gojila in do-versevala v duhu kerščanstva. Že pod gospostvom Longobardov (568) so vladale vedam in umetnijam tako neprijazne razmere, da je vsa književna delavnost celo v naročji svete cerkve zderževana bila le po svetih očeti, zlasti po cerkvenih redovih, po posebnem prizadevanji rimskega papeža Gregorja vélikega. Cerkevni redovi so v tem oziru postali vekoma znameniti v zgodovini človeštva. Edino mnihom, tem borcem Kristusovim in častiteljem njegovega svetega križa, gre hvala, da so poleg knjig svetega pisma in poleg spisov cerkvenih očakov ohranili se nam naslednikom sprelepi slovstveni spominki Gerkov in Rimljanov, naj slavnije dela modroslovne, matematične, zgodovinske in pesniške starega sveta. Oni so namreč take dela skerbno zbirali, shranjevali v svoje knjigarne ter z zedinjenimi močmi prepisovali in v premnogh prepisih razširjevali po svetu. Tako je na pr. med drugimi samostan Bobbio po imenu (l. 600 vstanovljen) slovel, da ima v svoji knjigarni ogromno število prepisanih del ne le pisateljev cerkvenih, temuč tudi iz klasične književnosti rimske in gerške. In tudi v naslednjih stoletjih so bili samostani, te lepe sadike nauka svetega križa, skor edine pribežišča slovstvu cerkvenemu in staroklasičnemu. Tako se je zgodilo, da so se že v 8. in 9. stoletji odpreti mogle perve šole vedam in umetnijam v pospeh, in sicer — v klostrih ali samostanih. Tako se je zgodilo, da se je s koncem 11. stoletja poleg družih vednost učiti jelo rimsko pravo, in so se razlagati mogle zdravniške vede — posnemovane iz Hipokrata in Galerja — po kerščanskih šolah v Bolonji in Salernu na Laškem; da so se že v 12. stoletji po samostanskih učilnicah razkladati mogle gramatika, dialektika, retorika, muzika, aritmetika, geometrija in astronomija, ktere so sploh znane pod imenom „sedmero svobodnih umetnij“. Tako se je zgodilo, da se je v kerščanske šole vpeljati mogla tudi filozofija ali modroslovje, ktero se je najprej poleg spi-

sov slavnega Boetija, in vzlasti sv. Tomaža akvinskega na podlagi modroslovnih spisov Platonovih in Aristoteljevih razlagalo v soglasji s kerščanskimi načeli. Tako se je zgodilo, da so po prizadevanji in pod nadzorstvom rimskih papežev vstanoviti se mogle perve vseučilišča ali visoke šole za vsaktere vede in umetnije, in da se je daniti jelo zopet na Evrope obzoru. S teh vseučilišč se je razširjevala potem učenost in olikanost do vseh narodov; po njih delovanji so se odkrivale in iznajdovale v vedah in umetnijah nove reči, in so zasvetile svetu zvezde perve velikosti, kakor na pr. modroslov Descartes (Francoz — Jezuit), iznajdnik Amerike Kolumb (Španijol), zvezdar in iznajdnik solučnega sostava Kopernik (Slovan), matematik Kepler (Nemec), Galilei (Talijan) in Newton (Angličan). Z zmago svetega križa so svojo zmago obhajale tudi vede in umetnije.

To je vterjeno popolnoma v duhu kerščanstva. Duh kerščanstva je duh učenosti in olikanosti, duh razsvitljenja. Kerščanstvo ima že v svoji vérni in nravni, v svojem notranjem vredovanji in vnanjem delovanji, v svojem vesoljnem poslanji za podlago duhovne znanstva in z njimi vede ne le duhovske (bogoslovne), ampak tudi posvetne. Nauk svetega križa ima nalogo podvreči si svet z močjo duhá, ne pa z mečem ali telesno krepkostí. „Pojdite in učite vse narode,“ tako se glasi ukaz križanega Jezusa Nazareškega. Kdor pa hoče druge učiti, mora popred biti sam podučen. Učiti se pa morajo vsi narodje, da se vdeležijo kerščanske olike in učenosti, kar se doseči more le po vedah in umetnijah. Kerščanstvo se ima bojevati s sovražniki svetega križa ter jih premagovati, pa ne z močjo telesno, temuč z duhovno, ne zapovedovaje, marveč prepričevaje. Toraj so vede in umetnije tako rekoč živelj kerščanstvu, v katerem in po katerem živi, se vzderžuje in vzmaga. Kako bi se moglo misliti kerščanstvo brez ved in umetnij? Vede in umetnije so tudi njegova moč in nekako namen, do ktereга nam kaže in pomaga. In tako so mu lastne tudi posvetne vednosti in znanstva, ktere so k temu namenu ljudem pomožne, koristne in potrebne. In zato so zastonj borili se Neron, Kaligula in njuni nasledniki z mečem in ognjem, z verigami in mukami, z vso telesno in posvetno močjo zoper nauk svetega križa; dušna moč je veči mimo vsakoršne moči telesne, — sveti križ je zmagal. To notranjo moč svetega križa so spoznali in nekoliko sami skušili p. Julijan odpadnik, filozof Porfirij, modrovatelji 18. stoletja Voltaire, D'Alambert in drugi, celo Fichte in Hegel; toraj so bojevati se jeli zoper njegov sveti nauk ne s telesno silo, ktera nič kaj ne koristi, temuč z duhovno močjo, z učenostjo, češ, da vedo pobijejo z vedo. Po tem takem se je vnel res še nevarniši boj zoper sveti križ, in zdelo se je časih, da le-tá omaga in da si vzmaga nasprot-

niki njegovi. To se je zlasti tedaj zdelo, kedar so v taboru kerščanskem zaspali oni, ki bi imeli čuti in biti na straži, kedar je sovražni tabor kristjane prehitel na polji ved in umetnij, ter se polastil popolnoma vsakršnega književstva narodnega. Kedar koli pa se je iz svojega spanja prebudilo kerščanstvo, tedaj je koj vzmagala resnica Božja, ki se hrani v svetih vedah kerščanskih, nad neresnico, ktero so učili lažnjivi posvetni modrijanje, in zasvetila je svetu spet luč svetega križa svetleje od solnčne. Tako se je zgodilo na Francoskem, kedar so brezbožni nauki Volterovi in njegovih tovaršev prešinili bili skor ves narod francoski, ter so v narodnem zboru sprejeti za postavbo na svojem kervavem potu pretresovali vso Evropo, da so se iz svojega duhovnega spanja prebudili učenci svetega križa, ter so jih z njegovim naukom pobili in premagali, da je stermeti mogla spet vsa Evropa. Tako bode zmagal in mora premagati nauk svetega križa tudi zmote sedanjega veka, zmote in blodnje, s kterimi je po protestantovstvu in vzlasti po njegovih priljubljeni filozofiji Hegeljnovi prenapolnjena skor vsa sedanja književnost. Resnica je in ostane vedno, kar je rekel križani Jezus: „Kakor mladika ne more roditi sadu sama od sebe, ako ne ostane na terti: takó tudi vi ne, ako v meni ne ostanete.“ Taka z drevesa svetega križa odtergana mladika je protestantovstvo z vso svojo filozofijo, ki mora toraj usahnuti. Vendar pa se mora klicati vsemu katoličanstvu, posebno tēm, kteri imajo čuti nad naukom svetega križa: „Pozor!“ Tudi nam slovenskim katoličanom velja v sedanjih tolikanj nevarnih časih ta klic. Nikarmo dremati in rok križem deržati, dokler sovražnik bdi ter vzajemno in marljivo deluje!

(Dalje prih.)

O solskih praznikih na kmetih.

(Prizor.)

Na svetu je že tako, da temu bolj dopada tu, unemu tam. Priprosti kmečki ljudje ne morejo prehvaliti meščanskega življenja, gospóda iz mesta pa zopet zavida bornega kmetiča na deželi. Hvala življenja na kmetih se je že pevala, ne bom je ponavljal: — le na en sami kraj hočem povabiti tebe, dragi čitatelj, da bova od tam gledala in premišljevala priserčni, premili prizor ter dogodek na kmetih.

Pojdiva tedaj, dragi moj, v samotno kmečko vas, ter podajva se tam k dobremu znancu in glejva nekoliko proti hišici, ki stoji ravno najinemu bivališču nasproti. Borna ženica ozaljšuje s cveticami in raznoverstnim zelenjem svojo kočico; vse sosesstvo, vsa vas, vsak človek se srečnega ceni, ako ji more kaj pomagati. Že so postavljeni okoli hišice sosedov in sosed mlaji z belo-modro-rudečimi zastavami na verhu; pred vrati stojita dva manjša mlajčka, ktera se v visočini vrat bratita s krasnim vencem, ki sega od tal desnega mlaja kviško do visočine, od kodar objema svojega tovariša in se ob njem zopet vije proti tlem. Viditi je, da pride sem še napis in nekaj zastav. Vse je pridno in dela, kdor ne dela, pa špoštljivo gleda.

Kaj ne, ti si jo že uganil, kaj to pomenja. Jutri bo sin borne vdove pervikrat daroval Gospodu nekeravav daritev, Jože bo obhajal jutri svoj najlepši dan, novo mašo! Zato tako tekanje, zato toliko pridnih rók. Kako dolgo je že hrepenela skerbna mati po tem srečnem dnevu svojega edinca! Od dneva do dneva je bila v strahu ga ne več dočakati, in zdaj ga loči le še kratka noč. Kolika sreča za ženo! Mesce in mesce je prihranjevala za ta dan, koščeka kruha si skoraj ni privoščila, da bi se le ta dan ničesar ne pogrešalo! Marsikaka kozica morala je v mesto in tam življenje dati za potreščine presrečnega dneva.

Pa lej, čemu hodi žena tako pogosto od svojega dela na vogel hiše in tako skerbno prisluškuje pa v daljo gleda? Jožeta ni doma, a zdaj zdaj mora priti iz mesta, kamor je bil bogat sosed šel ponj s svojim berzom konjičem; kajti mladi gospod ni le ponos materin, ampak ponos vse vasi, torej mu skuša vsakdo s čim postreči. Kadarkoli meni ženica čuti kak ropot kakor od bližajočega se voza, utriplje ji serce močnejše in želi si skoraj, da bi ne bilo še sosedu z novomašnikom — saj ona še ni pripravljena zanj! Slednjič se sliši pók, vedno močnejše derdranje — Jože je tu. Staro in mlado se vsuje okoli gospoda, in mati? — Sin ji hiti naproti, ji roko podat, jo serčno po domače pozdravit; ali ona se zgubi v izbico, verže se pred Križanega na kolena, sklene roki, rada bi molila — pa ne more. Jože pride v sobo — pa kaj ji je? Nič se ne gane, roki ima v naročji sklenjeni. Stopi toraj bliže in strahoma popraša: Mati, kaj pa Vam je? Ali je nimate besede za moj pozdrav?

Pri teh besedah svojega sina zažene priserčna mati glasen jok, jok veselja. Je li ta njen sin, kterega je že marsikterikrat kaj oštela, kaj pokarala ali tudi kaznovala? Ni li ona zanj prerevna, prekmečka? Ali ga sme nagovoriti s prijaznim „Ti“, mašnika, maziljenca Božjega, kteri ima oblast odpuščati grehe, deliti angeljski Kruh? Take in enake misli ji glavo belijo. Ali sin jo prijazno prime za roke in skuša spraviti na noge; materi pa se utolažijo drugi občutki in materna ljubezen močnejše zakipi; bere se ji na medlem, od množega terpljenja zgerbančenem obrazu največa sreča, ki jo more človek kedaj doživeti, in zakliče: „Bodi mi v Bogu pozdravljen, prelubi Jože! O zakaj niso Tvoj oče mogli dočakati tega veselja!“ — Zdaj je viditi v njenih očeh nekaj ponos in zdi se ji, da je premožniši od bogatega sosedu, ki je pripeljal njenega sina iz mesta in ki nima ne enega otroka. Pa ponos se spremeni kmalo v ponižnost, poklekne na tla in v pobožnem pogledu bere sin materino željo, oberne oči v nebo materi svoji podelit blagoslov; ali govorečemu latinske besede glas vedno upada, pri zadnji besedi mu debela solza kane iz zalitega očesa na sivo materino glavo.

Pri tem prizoru si je tudi sosed obrisal gorko solzo misleč si: hišo in travnike, posestvo in denar bi dal za takega otroka, za tako solzo na svojih laséh! Poklekne tudi on in prejme sveti blagoslov; kmalo pa se je sobica napolnila vsakterih prosivecev, otrók, starčkov, mož in žen.

Kolike cene je pač blagoslov starišev na otroke! Toda če izreče otrok svoj blagoslov očetu in materi, bodi si z besedami ali z djanjem, — tedaj se veselijo angeli v nebesih in tako blagoslovljena glava se veliko mirneje vleže k zadnjemu pokoju. ...

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Duhovske vaje v Alojznici se pričó 19. avgusta popoldne po štirih. Imel jih bo znani izvrstni karmelit P. Luka, ki bo tudi za konzideracije enega svojih tovaršev seboj pripeljal. Prostora bo dosti pripravljenega in za vse bo v redu poskerbljeno. Zeleti je, da bi se prav kmali oglasili, kteri se želé te posebne dobrote vdeležiti, pa da bi jih bilo prav veliko. Sv. Cerkev zlasti duhovstvu eksercicije posebno priporočuje, sad iz njih in duhovno tolažilo je nepopisljivo veliko za vdeleževavce in nasledoma za keršansko ljudstvo. Gotovo se jih bo obilno poprijelo tako lepe in posebne prilike za duhovno obnovljenje. „Confessor studiosus ... non tantum salvat ipsum confitentem, sed etiam se ipsum: insuper et operit multitudinem peccatorum ac ampliora gaudia vitae coelestis sibi conquirat“, pravi sv.

Bonaventura. — In Zveličar: „Et factum est, dum irent, mundati sunt.“ Luc. 17. — „Venite ascendamus ad montem Domini..., et docebit nos vias suas et ambulabimus in semitis ejus.“ Is.

(*Novoposvečenci ljubljanski, čas in kraj novih maš.*)

— Iz 4. leta čč. gg.: Bergant Val. 31. jul. v Repnjah. Boncelj Fr. 11. avg. v Sorici. Groznik Fr. 4. avgusta pri sv. Jakobu v Ljubljani ($\frac{1}{2}$ 6). Jamnik Ant. 4. avg. v stari Loki. Kljun Jan. 4. avg. v Ribnici. Križaj Nik. 11. avg. v Sori. Podboj Jan. 11. avgusta v Ribnici. Polaj Vinc. 31. jul. v cerkvi Uršul. v Ljubljani. Škerjanec Jan. 11. avg. pri sv. Križu poleg Teržica. Zbašnik Fr. 15. avg. v Dolenji vasi pri Ribnici. Zdražba Jan. 11. avg. na Igu. Iz 3. leta čč. gg.: Komljanec Jan. 4. avg. v Bučki. Marinko Jož. 4. avg. na Dobrovi. Molek Mart. 15. avg. v Hinjah. Oblak Lavr. 4. avg. v Kranji.

Presviti nadvojvoda Albreht, veliki vojni oglednik, je uni teden ogledoval vojaške oddelke po Kranjskem. V petek popoldne je prišel v Ljubljano, kjer se je mudil do nedelje zjutraj, ter je odrinil čez Terbiž v Belak. Slavnega viteza pri Kustoci so povsod slovesno in častljivo sprejemali. Pred odhodom o $\frac{1}{2}$ 6 zjutraj si je nadvojvoda ko pošten katoličan naročil sv. mašo v cerkvi čč. oo. Frančiškarov in sicer v loretanski kapeli, ker bila je v cerkvi ravno takrat pridiga. Njegovo obnašanje pri nekervavi daritvi je bilo spodbudljivo za vse, kateri so imeli priliko ga viditi. Da Kralj kraljev takemu vojsaku zmago podeli nad sovražniki, ni čudo. — Drugačno obnašanje, to je, nekako malo postavno govorjenje pred vojniki nekega družega višega vojskovoda so časniki naznanovali, ko je bil na Kranjskem pred vojsko l. 1866, ki pa potlej ni bil vencev od Šadove prinesel, kakor jih je čvrsto katoliški Albreht iz Italije.

Iz Cerkljan. Z. Deveto nedeljo po binkošti so mil. g. proš dr. Janez Zlat. Pogačar slovesno inštalirali v Cerkljah dosedanjega tukajšnega kaplana veleč. g. Antona Golobič-a za župnika. Vesel dan za vso župnijo se smé imenovati ta, ker dobila je fara župnika, ki si jih je sama želela; moža v mladostnih letih, ki bodo po vsej človeški dozdevnosti prav dolgo delovati mogli na svojem važnem mestu. To veselje so Cerkljanje očitno pokazali s krasno ozališano cerkvijo, ki je pred 14 dnevi dobila nov križev pot, slikan po cerkljanskem rojaku slavnem Frankem našem; in s slavoloki, ki so je okinčane z narodnimi, cesarskimi in papeževimi banderi in s primernimi napisi postavili pred cerkvijo in pred župnijo. Veličastno se je gibal ob 10. uri sprevod iz župnije v cerkev: učenci in učenke — mladina, naša nada — z zastavami naprej; na to množica duhovnov. Pred cerkvenimi vrati pa so kot častna straža memogredočim stali cerkljanski odrasčeni fantje, ki so se v cerkev odšli duhovščini pridružili ter tik za njo po vsej cerkvi stopali do velicega altarja sparoma. Z vneto besedo so razlagali sedaj mil. g. proš dolžnosti župnikove, kot duhovnega očeta svoji srenji, in dolžnosti faranov do njega. Zedinjajo se oboje dolžnosti, so rekli, v nasprotni ljubezni, ki bo vse preterpela, vse verovala, vse upala, vse prenesla (I. Kor. 13.). Govoru je sledila slovesna sv. maša, Bogu v hvalo in nam v pomoč. — Verlim faranom cerkljanskim, prav izrečno pa še tudi fantom, ki so z vsem svojim vedenjem kazali, kako cenijo svojega novega dušnega očeta — vsa čast in hvala! Cerkljani in župnik naj tedaj prav zadovoljno skupaj bivajo v prijaznosti in neizkaljenem miru mnogaja leta — za časni in čez vse za večni blagor.

Iz Krašnje, 22. mal. serp. — Silna vojska je bila 21. julija na Češnjicah v moravski dekaniji, ne z brušenim železnim orožjem, ampak z orožjem, ktere ga nam je Jezus dal: z molitvijo. Od štirih strani iz 8 fará

hitéle so trume bojevalcev na goro k Mariji Karmelski, da bi ljudstvo z njeno pomočjo zmagalo. Gora je bila vsa živa. Nad 6 tisuč keršanskih sere združilo se je v pobožnosti za tri ure pri službi Božji. In ko so zvedili, kako se poglavarju keršanstva, sv. Očeta godi, kake stiske Jih obdajajo, oblegli so tron Matere Božje, da bi Sinu prosila: naj poniža sovražnike katoliške cerkve; naj odvzame britkosti Velikemu pastirju; naj narodom mir dodeli! Z zaupanjem, da na priprošnjo Marijno bo ljudstvo uslišano, razšla se je vojska.

Iz Ribnice. 22. mal. serp. 10. julija 1872, v sopraznik Karmel. Matere Božje, smo imeli za sv. Očeta slovesno procesijo k Materi Božji v Novi stifti, kjer je ravno sedež bratovšine škapul. Matere Božje. Vdeležile so se fare: Ribnica, Dolenja vas, Sodrašica, Loški potok, Draga, Struge, Sv. Gregor in Gora. Silno veliko ljudi se je bilo zbralo. Bilo je tam več maš, primerjena pridiga o terpljenji sv. Očeta, darovanje za sv. Očeta, in velika maša z blagoslovoma. Znesek darovanja je okoli 90 gl.

Kostanjevica. (Nadvojvoda Albreht.) 18. jul. popoldne okoli $\frac{1}{2}$ 3 nas je obiskal slavn vojskovodja sviti nadvojvoda Albreht. Prišel je iz Mokric spremljan od Mokriškega grofa Auersperga. Pri vrodu v mesto ga je pozdravila šolska mladež, zbrana krog šolskega bandera, mestjanski kor in drugo ljudstvo s trikratnim serčnim slavo-klicem. Na to se je navdušeno zapela cesarska pesem. Občenje Njih visokosti bilo je kaj prijazno in vljudno, kar je zanj serca poštenih Kostanjevčanov hitro in še bolj vnelo, zlasti ko so vidili visocega in slavnega gospoda tudi z domačima duhovnikoma tako prijazno se pomenkovati. Je-li to farna cerkev, vpraša čez nekaj časa Njih c. visokost kake 2- ali 3krat po versti, na priterdilni odgovor pravi: No pojdemo no notri! Veselje poštenih farmanov še večji postane, brezverskim liberalcem to obiskanje cerkve, se vé da, grozno zamerzi. Ginilo je močno pričujoče ljudstvo, viditi, kako se je imenitni gospod in slavn zmagovalec na Laškem pri Kustoci leta 1866 pred svojim Bogom ponižal na kolena. Ko pa še v tem trenutku med pobožno molitevjo slavnega princa zvonovi v vbranem priterkovanji iz visocih lin zadoné, postalo je marsiktero oko serčnega veselja vse rosno. Ta prelepi prizor, namreč viditi velečastitega gospoda bojnega maršala na kolenih pred Najsvetejšim v vsi ponižnosti in pobožnosti, nazočim Kostanjevčanom gotovo zginit ne bode iz spomina nikdar. Ppraševal je slavn gospod duhovnika tudi o drugih cerkvah te fare. O mestni, ki je žalostno že kake 3 leta zaperta, se je povedalo le, da je zbog tožnih okoliščin silno zapuščena in sirotna. Po kratki postaji se visoki gost odpelje proti Novemu mestu. Ako bi bili poprej in bolj natanko vedili za odhod slavnega gospoda, gotovo bi bil sprejem še vse spodobniši in slovesniši. Pa veste, kaj se je nadvojvodu oponašalo, kaj je nektare tukajšne, ne morem jih imenovati drugač, kot brezverske liberaluhe, tolikanj zbegalo? Nič družega ne kot to, da se je presviti skazal poštenega kristjana. Da je bil slavn princ z duhovstvom tako prijazen in je v cerkev šel, pravijo v svoji neslanosti, se je le zgodilo, ker je Njih c. visokost sam duhoven, pa le po dvakrat na leto mašuje. Se vé, da se Kostanjevčanje takim izmišljarijam le posmehujejo, zlobnost zaničevalcev duhovstva in sv. reči pa še bolj spoznavajo. Da bi pač kmalo jih vsi prav spoznali in popolnoma na cedilo pustili. Sej sramote, pa tudi škode materialne, še velikoveč pa dušne so jim take baže možiceljni že tako vse preveč naredili. Slavnemu zmagovalcu, ljubljensmu Očetu junaške armade avstrijske, gosp. c. k. bojnemu maršalu pa, ki ukljub svojega visocega stanu, svoje imenitne službe in zmagovitosti, pa junaških del svoje kolena v vsi ponižnosti uklanja pred Gospodom vojnih trum, kli-

čemo vsi pošteni Kostanjevški farmani: Slava, čast, živijo še na mnoga premnoga leta; ter se z vsim spoštovanjem zahvalujemo za prečastno obiskanje in prelepi, ginjaivi izgled, ktereга Ste nam in našim potomcem s svojim keršanskim obnašanjem v posnemanje zapustili. B. M. J. F.

Iz Ipave, 21. mal. serp. † — Na povabilo in po zgledu katoliške družbe v Ljubljani napravi dekanija ipavska veliko procesijo za sv. Očeta in za pomirjenje avstrijskih narodov 15. avgusta ali veliki Šmaren k romarski cerkvi Marije D. v Logu. Verniki od zgornje strani, kakor iz šent-Vida, Goč itd. se zbirajo okoli 8. ure pri farni cerkvi Terški in se združeni s Teržani vzdignejo od tod z duhovšino na čelu ob 9 proti Logu, kjer bo ob 10 slovesno duhovno opravilo. Druge duhovnije pridejo, kakor bo kazalo, ali posamezno, ali se snide njih več skupaj na kakem primernem kraju, da tako v skupnem obhodu dalje gredó. Šmarna dneva privabita vsako leto mnogo častivcev Marijnih v lepo loško cerkev ne le iz domače doline, ampak tudi od družih strani Notranjskega, Goriskega in Primorskega; toliko več jih utegne zdaj priti. Priporočujemo pa, da naj vsi pobožno molijo za sv. Očeta in za mir med narodi. In ker se o taki priliki rado nameri, da vsi ne morejo v cerkev, naj saj zraven cerkve bodo, kateri v cerkev ne morejo, da se sv. maše vdeležijo. To je pomniti enkrat za vselej in za vse take prilike. Kakor slišimo za gotovo, bo do tistega časa tudi novi veličastni zvonik že toliko dodelan, da se bo iz njega zopet oglasil v veselje in radost vseh Ipavcev veliki zvon loški, kateri že mnogo lét počiva na cerkvenem oboku, ter bo z mogočnim svojim glasom pozdravljal prihajajoče romarje in častivce Marijne. —

Iz nemškega Gradca. (Mesca julija.) — Mnogokrat govore politični časniki o Gradcu in o političnem gibanju v tem mestu in v Štajerski deželi. Slovesni „feuerwehrtag“ 29. in 30. junija in 1. julija je imel za očitnost le namen, da se dobrotna naprava gasilstva počasti in udje teh družb med seboj soznanijo in o napredku svojega upravlja posvetujejo. Vendar, kakor dan današnji pri velikih zborih tako rado, so se tudi tu razodele misli mnogih serc. Tudi katoliške hiše so bile ozaljšane v čast in spoznanje dobrotne namena zbranih društev. Vendar so marsikteri govorniki preveč Avstrije in domačije pozabili in se preživjo pruskih zmág veselili. Ne le nemške, ampak tudi čisto pruske bandera so se razvijale tu pa tam, kjer so pazljive oči domoljubov zastoj iskale avstrijskih barv. Glavni govornik in prva govornika sta menda bila oba pruska domačina, in ta govornik je bil protestanski pastor Erhard Schulz, kateri je bil zadnje leto zavolj svojih preprostih pridig in katehez v vednem prepiru s svojimi predniki, namreč prvim pastorjem in dunajsko superintendenturo. Rekel je med drugim: „Koliko so se po Nemškem že več lét nekteri norčevali o shodih nemških pevcev, streljcev, „turnarjev“ itd. Pa so vendar ravno oni smodnika nabasali v terdi granit partikularizma, in so pot trebili slavoviti nemški edinstvo leta 1870. Enak vspéh avstrijskim enakim društvom prerokuje. — Zato so konservativni časniki sicer tudi častili dobrotne namene in možé, ki se jim žertvujejo, pa so tudi svarili, naj se dobrotna naprava, takó enotno organizirana, po zvutih vodnikih ne zapelje na krive pota, na katerih bi njih gibénost in orožje postalo lahko nevarno.

Zgorej omenjeni razpor med prvim in drugim protestanskim pastorjem je tudi protestanske prebivalce razdvojil. Pri volitvah v presbiterij (nekako cerkveno svetovalstvo) je prostomiselná stranka zmagovala in zoper prvega pastora dr. Leidenfrostá in njegove pri-

jatle, pa tudi zoper dunajsko superintendenturo se je ustmeno in po liberalskih časnikih mnogo zabavljalo z „Mucker“, hinavci, sovražniki napredka itd. itd. Terdili so, da sv. pismo le po Schulzevi razlagi pameti in napredku zadostuje. Te razlage so bile pa le pene racionalističnih vodá, ki že kakih 100 lét sv. pismo tako obračajo in vijejo, kakor ravno ktera filozofija tistega časa hoče. Schulz terdi n. pr., da Jezus je res „Krist“, pa da se njegova božja natura ne more drugač razumeti, kakor „wenn man vom Begriff eines innerweltlichen Gottes ausgeht“ in sicer tako, da je v vsakem človeku Bog v nekakem pomenu, pa v nekterih posebno razumnih glavah se „ideje“ tako rekoč včlovečijo itd. Tedaj goli pantheizem (vseboštvo). Ni čuda, da se verni protestantje katoličanom bližajo, da se n. pr. dr. Leidenfrostovi spisi v kat. tiskarnici tiskajo, da dr. Leidenfrost v dež. šolskem svetu s katol. duhovni glasuje za ohranjenje verskega poduka v srednjih šolah. Pač je res tako imenovanih vernih protestantov, ki so še ohranili vero v Božje razodenje, sv. pismo in v Sinu Božjega, lahko groza, kám je nektare njih bratov pripeljal protestanski princip „o prostem preiskovanji sv. pisma!“

Naj pa še naznamim veselejši novice. Spet je prišel na svitlo nov zvezek (V. zvezek) izverstne občne zgodovine tukajšnjega profesorja dr. Jan. Kerst. Weiss-a v 2 oddelkih. Več ko 1100 strani lepega, gostega, pa ne majhnega tiska obsega. Kdor je nektare strani ktereга prejšnjih zvezkov bral in se prepričal, kako temeljito in učeno, pa vendar razločno in živo in v prelepi, rekel bi, pesniški nemščini ta učenjak piše, bo pač rad tudi po novem zvezku segel, ki se že našim časom bliža in nektare reči obravnava, ki še zdaj v spominu ljudstva živé, n. pr. turške vojske pod Leopoldom I in oblego Dunaja l. 1683. Narpred na več ko 200 stranéh zgodovino literature in poezije francoske in nemške od 12. stoletja nadalje popisuje. Kako zanimivo govori o učenosti slovečih bogoznancev 12. stoletja, o mistikarjih 14. stol. ! Potem nam živo pred oči stavi zgodbe in revščino 30-letne vojske, in dolgo vladó Leopolda I pri nas, in nemirnega silnega vojskovalca Ludvika XIV na Francoskem. Turške vojske in ogerski punti tistega časa in velike zasluge takratnih papežev za rešenje Avstrije in Nemčije pred turško silo so tako izverstno narisane, da skor ne moreš jenjati brati. Kakor prejšnjim zvezkom, je tudi temu pridjan natančen in obširen imenik reči in oseb, tako da hitro najdeš v debelih bukvah, česar ravno iščeš. — Mislil sem si že mnogokrat: Oh ko bi takrat, ko smo mi bili na gimnaziji, bili imeli tako zgodovino, pač bi se nam ne bilo treba toliko mučiti z dolgočasnim in enostranskim Schlosserjem, s sicer osoljenim, pa katoličanstvu sovražnim Dahlmannom in drugimi, ki so veličastne dobrote katol. cerkve tako radi zavidali, njene glavarje in služabnike gerdili in jim sebične namene podtikali. Tu pa vidimo, koliko so papeži darovali in delali za keršanske narode, in zlasti za Avstrijo. Že skor izdelano je drugo delo ravno tega pisatelja: „Byzantinische Geschichten“, ki jih je začel Gfrörrer in končal Weiss, kateri je tudi nektare druge zapuščene dela Gfrörrerjeve dal na svitlo. Tukaj dokazuje, kako je Benečanska republika malo manj, ko do konca 11. stoletja bila vsaj po imenu pod bizantinskim gospodarstvom. Imenitna je pa zgodovina „bizantinska“ dan današnji tudi zató, ker nekdanje postopanje tamošnjih cesarjev proti cerkvi — pod imenom bizantinizma — še zdaj mikajo nektare ministre in druge mogočnjake, da ga posnemajo. Po pravici popisuje Münsterski „Litterarischer Handweiser“ že v treh številkah zaporedoma „neupreussische Hofcanonisten“, ki samovladi posvetne oblasti tudi v cerkvenih rečeh pot trebijo in svete dajó, kako bi cerkvi samostojnost, moč in vpliv vzela, in vero le

ko pripomoček za svetno moč terpela. Pač obširen bi postal ta dopis, ako bi hotel o tej reči dalje govoriti. Pa ta misel me sama po sebi opomni nekega drugega umotvora iz tukajšnjih učenih krogov.

„Die kath. Kirche und das Ziel der Menschheit. 6 Vorträge, gehalten im Dome zu Graz v. P. Heinrich Susa Denifle, Dominikaner-Ordenspriester, Graz bei Moser, 202 S., 80 Kr. Malokdaj kdo v pridigah toliko učnost razgerne pred očmi stermečega poslušalca, ali bralca, kakor jo tu najdeš. Mnoge sem sam slišal reči, da za navadne poslušalce so preučene. Pa ravno to jih priporoča učenim bogoslovcem. Že besede „cerkev katol. in cilj in konec človeštva“ opominjajo, da o pomenu „čeznaturnega reda“ najdeš tu jasne zaumene. Komur niso neznane žive borbe o zaumenu „naturnega in čeznaturnega“ reda, med naj prvimi nemškimi dogmatikarji — Kuhn-om v Tübingi, Al. Šmid-om v Monakovem, Šäzlerjem v Friburgu, Šeeben-om v Kolonji, da molčim o drugih manjših borilcih ene ali druge stranke, ta se bo veselil, da se tu v kratkem pojasnuje čeznaturni red in njega važnost in doslednji sklepi za razmere med Cerkvijo in vsako naravno močjo, naj bo že učenost, ali država, ali kar si bodi. Ne le posamni človek, ampak vse človeštvo, vsaka država ima namen, ki ga mu je Bog postavil, ker vse je le na Boga zastavljeno. — Nobenemu ugovoru, nobeni težavi, ki se ustavlja katoliški Cerkvi, se ne umakne; vsaki tirjatvi časa in napredka vé primeren odgovor dati.

Učeni pisatelj, kakor je pričakovati od dominikana, ki v domači bogoslovski šoli modroslovje in bogoslovje uči, dobro pozna in porabi velikega učenika sv. Cerkve, ki je še danes poglavitni vir bogoznanske učenosti, sv. Tomaža Akvinskega. Pa mu to še ni dosti. Pogosto sega še nazaj v zgodovino modroslovja in posebno rad se sklicuje na prvaka med nekeršanskimi modroslovskimi pisatelji, Aristotela, ktereja je sv. Toma tudi visoko cenil in pogosto rabil in razlagal. Tu najde mero, kako sodi človeka pamet, še brez božjega razodenja, ki pa po resnici hrepeni in Bogá išče, in tako pripravljaj serca za keršansko resnico; vse drugač, kakor nekeršanske zisteme poznejših in naših časov, ki keršanstvo sicer poznajo, pa iz sovraštva do vere marsikaj zametujejo, kar je spoznala že človeška pamet pred Kristusom. Resnica je, kar je dokazoval Tertulijan: Človeška duša je po naturi kristjana.

Silno me je veselilo, ko sem v neki drugi novi knjižici „Moralpolitische Essays.“ Vom Verfasser der Brosch. „Oesterreichisches.“ Prag Fr. Rivnač“, marsiktere enake misli iz jurističnega obzira našel pojasnjene, kakor v prejšnjih pridigah z bogoznanskimi dokazi. Str. 7 pravi: Sedanja nesreča in nezadovoljnost izvira od tod, ker se npravne (čednostne) ideje in postave pri posvetovanji in sklepanji o političnih in socijalnih vprašanjih ne priznavajo in zanemarjajo.“ In potem prav jasno razklada: 1) Sittliche Ideen im Staatsleben; 2) Die moderne Politik und die Wahrheit; 3) Die mod. Politik u. das Recht; 4) Die mod. Pol. u. die Freiheit; 5) Schlagworte u. Partheien.“ Tu pravi, da dosedanje imena strank „liberal“, konservativ“ itd. so mnogim nerazumljive, in opominja, naj tisti, ki sad brezmorealne politike spoznavajo, ki vodijo, da njeni nauki brez Boga so laž, njeno pravo brez resnice je zmišljava, — njena prostost brez pravice je nemogoča; — naj se zedinijo, „um die Principien einer sittlichen Politik zur öffentlichen Meinung zu machen.“ „Es gilt der sittlichen Politik die Bahn zu brechen!“

V mnogih ozirih tema dvema podobna je še neka druga brošura: Die Unterdrückung der kath. Religion und Kirche durch die Staatsbehörden im schweizerischen Kanton Aargau. Denkschrift der Bischöfe der

Schweiz. Einsiedeln, Benziger 1872. — Škofje tu ne naštevajo le krivico zoper Cerkev, nje vstavo in nauk, temuč prav prepričavno dokazujejo, kaj pomeni „ločitev cerkve in države“, in kam se država ne sme vti-kati. Brošura ima 108 strani.

Iz takih bukev, kakor so omenjene 3, se naučiš ložje pravih zaumenov v nalogah političnih, kakor če celo leto prebiraš politične časnike.

Iz Amerike. (Pisma naših mladih rojakov.) V St. Vincencu 3. febr. 1869. Gotovo že mislite, da sem pozabil na Vas! In po pravici, sej bi imela biti mi prva dolžnost, najpred naznaniti Vam, kaj se godi z mano v novi deželi. Sej ste vedno tako milo, tako očetovsko skerbili za nevrednega sina, ko je še bival pod krilom varujočim Vašim, sej ste se vedno tako serčno radovali, če ste vidili, da nisem bil nesrečen, in na zadnje, ko sem naznanil Vam željo in sklep — ne zapustiti le B., ampak celo Evropo, ki se je v sedanjih časih popolnoma navzela liberalnega strupa — kako ste bili odkritoserčno veseli. Dobro vem, da bi bili sami se radi podali v mirne „prerije“, kjer „veliki Duh“ bolj glasno govori na serce človeško, ker ga tukaj še ne prevpije hrupa posvetnega butanje, temuč cela narava glasno oznanuje Stvarnikovo mogočnost. Ali ker Vam ni bilo odločeno po Očetovi neizmerni modrosti, veselili ste se vendar, da je saj enemu Vaših duhovnih sinov, čeravno nevrednemu, odločena, kakor se kazati hoče, prelepa naloga; z zlatimi nauki in očetovskim blagoslovom spustili ste me na pot. In terdno se zanašam, da me tudi še zdaj niste spustili popolnoma iz svojega serca, čeravno naji ločijo neizmerne daljave — sej oče nikdar ne pozabi svojega sina: če tudi jih loči daljava, serci se sklepate vedno — pred sedežem Božjim! — Prosim, ne zamerite vendar, če se delam preveč domačega, če se prederzнем imenovati se Vašega sina, če mislim, da se spominjate name v molitvi — ne zamerite mi — sej spoznam, da sem nevreden, — a vendar ste mi toliko storili v malo letih, kar se radujem Vaše prijaznosti. Dobro previdim, da se imam za Bogom naj bolj zahvaliti Vam za to, kar sem zdaj in kar imam. V Alojžišču, kamor me je spravila po volji vsemogočni le Vaša očetovska skerbljivost, začela se je moja sreča, v Alojžišču zbudil in dozorel mi je sklep, ktereja sem srečno začel, in kateri bo, če mi pride k pomoči milost od zgoraj, edini začetek sreče moje — zveličanja. Toda zdaj ni časa o tem več govoriti, le toliko rečem, da če bi bil ostal tam domá, pogubil bi se bil. — In Vi, premili Oče, naj več ste mi k temu pomagali, dovolite mi toraj zdaj in za vselej imenovati Vas očeta, čislati Vas očeta, ljubiti Vas očeta, govoriti z Vami, kakor ljubeči sin z milim očetom! — O ko bi pač mogel s tem Vam nadomestiti pokoršino, spoštljivost, ljubezen, otroško vdanost, ki so jo dolžni Vam farmani, Vaši otroci po duhu. Vem, da boli Vas serce, če vidite, da ljubezni Vaše nočejo viditi vsi, ne čislati in ne spolnovati naukov očetovih, ne povračati skerbljivosti očetu s poštenim ravnanjem in detinsko ljubeznijo hvaležnega serca. A to naj Vam preveč serca ne rani, če nehvaležniki in prevzetneži nočejo spoznati Vaše ljubezni in prizadevanj, — saj jih čutijo — a hudoba v njih — ta jih lomi — kljubovati morajo: in če kljubovajo hudobni, naj boljše spričevalo je to. Vem, da je to Vam tolažba, a povem le zato, da bi pokazal Vam hvaležno ljubezen svojega serca, ktero sem vedno še gorko shranil, ktera naj bi Vam poročila, da niso povsod Vaše dela v temoti, da Vas še niso vsi pozabili, da Vas še jest tudi nisem pozabil, čeravno nisem med dobrimi Vašimi otroci, če tudi ni moja ljubezen ne Vaši primerna ne Vaše vredna; sej vedno Vam vidim ves potni obraz, ko se ubijate med nehvaležniki, in velikrat ga skušam obrisati Vam — ali

saj ga uhladiti v molitvi, — ali moja molitev je tako nevredna in slaba. — Tudi sem se že davno namenil Vam pisati, če bi morebiti s tem Vam vstregel; ali vedno mi kaj pride vmes, in tako sem odlašal do danes. Zdaj pa tudi hočem hiteti, Vam v kratkem kaj malega naznaniti o svojem ameriškem življenju, če bi Vas mogel s tem razveseliti.

Dolgo časa mi je šlo v glavi vse „na okoli“, tako da sam nisem vedil, kaj bi o vsem rekel, kako se je hitro sukala osoda ali bolj prav versila Božja volja. Znano Vam je že gotovo iz pisem, ki sem jih pisal domú, prav v vertincu novega življenja. Ne bom tega ponavljal. Tudi ne mislim popisovati boja, ki sem ga imel prvi čas — vem, da ga skusi vsak o času, ko nastopi novi stan in posebno če nastopi sv. stan duhovski ali redovni — ker tukaj najde hudoba naj huji vojsko in se toraj tudi naj huje zaganja na človeka in se prizadeva posebno, da bi ne dobil nove pomoči. Boji se ta zviti goljuť duha in duhovnega stanú in pušic, ktere mu vedno zaganjajo duhovni v pleča, kajti pri pravem duhovnu, mislim jest, da je vedno le na begu, pa vendar raji še od daleč dobi pšice v herbet, kakor pa da bi jenjal — taka je prevzetnost. Pri redovnikih sploh pa mislim, da malo bliže pride in mislim, da ko bi ktereга najdel samega, dobro bi ga zmel — a tukaj ga pa straši druga prikazen — sklenjene verste mu stojijo nasproti — in s takimi, sem časi slišal, pridobil si je Bonaparte naj več zmag. Zastonj se zaganja sovražnik; dokler so sklenjene verste, nič ne opravi. Zdaj tega — zdaj tega napade, in ta čeravno nima pušic, da bi od daleč ga pikal (ker ni duhoven), ima pa vendar orožje bolj pripravno, da se brani od blizo — obljuje — sulico čistosti, meč radovoljnega uboštva in — kar je naj boljše — ščit pokorščine pod svojimi predniki. — Pa če bi še ne mogel obstati, ga reši versta — in dobri vodniki, ki so oboroženi tudi s pušicami. Tako si mislim jest boj teh dveh stanov, če kaj vganem ali ne, ne vem. Gotovo pa dasta ta dva stanova sovražniku naj več opraviti, zato si pa tudi toliko prizadeva, da bi enega ali drugega odvernîl od tega namena. Tako je tudi pri meni vse spravil na dan, da bi me bil le bolj zmotil. Kar sem kdaj slišal od enega ali drugega reda, vse mi je znosil vkup, da sem teže zbiral. Če sem prav zbral, pač ne vem, — a zadovoljen sem in vesel tako, da se Bogu moram zahvaliti, da me je semkaj pripeljal v tiho zatišje. — Čeravno se še ni boj popolnoma ustavil, vendar mislim, da bi ne najdel srečnîšega stanú — in zato ga tudi ne mišlim nikdar premeniti, če me bojo le hotli sprejeti. Oh kako bi mi bilo hudo, ko bi mi rekli po dokončanem novicijatu, da nisem za to. Sicer dobro vem, da prav za prav res nisem, če premišljujem stare redovnike ali pa tudi še sedanje; ali vendar ne vém, kaj bi bilo, ko bi mogel pobrati kopita — ravno ko bi bilo treba storiti obljube. Pa premili Bog pripeljal me je tako daleč, tudi za naprej me ne bo zapustil. — O ko bi ga vendar mogel vredno zahvaliti, ko bi ga vendar mogel prav častiti — ali človek je tako slab, sovražnik pa tako močan. Zapustil sem sicer svet in bi ga rad za zmiraj zapustil, če mi Bog dá stanoovitnost, — a kača, ki se je priplazila v raj, tudi tukaj ji ne zapre „klavžura“ poti; vedno preži na človeka — in če ga pikniti ne more — pa saj strupeni dihi puha proti njemu, da ga cmami. V lastnem sercu se mi je pokazal novi svet, poln napênih razvâd in nečimernost; in če bi drugikrat nič ne bilo — v molitvi se mi prîslini skušnjavec, in mi tako rekoč sad izterga iz ust. — O, človek tukaj v solzni dolini je revež! Nič drugega me ne tîži, le to me še vznemirja. Pa saj tukaj ne more biti drugač, le križ, če ne eden pa drugi nas pripelje domú v nebesa. Tako se tolažim — in kmalo

spet pridejo ure, ki ene ne dam za vse posvetno veselje, ki nam nekoliko dajo spoznati, za kaj se imamo bojevati, kaj imamo pričakovati, če zvesto služimo Bogu in zvesti ostanemo do konca. In to mi je res naj huje, da tako malo ljubim premilega Očeta, ki mi je toliko storil, ki me je pripeljal semkaj, da mu lahko služim z dušo in s telesom, da bi mu lahko, tako iz serca klical: „Tu solus Dominus!“ — kar toliko drugih ne more. Oh, prosim, molite zame saj Vi, mili Oče, da bi se mu mogel prav popolnoma vdati — le Njega ljubiti — le Njemu služiti — in storiti vse le v večo slavo Njegovo. Sej ste mi dali ta nauk za slovo — sej bi ga rad spolnil — a meso je slabo — in vendar se punta zoper duha — in časi se mu vda še duh — in oba se vzdigneta zoper — Boga! — To je strašno! O človek — če samega sebe ali drugega premišljujem — in zraven še, kar je naj več — od kod in kam — kje in kakó? zaklicati moram: strašno! — In če še pomislim, da ima človek vedno opraviti s tem, ki vé, kakšna bo vsa večnost njegova ravno v tem-le trenutku — zopet moram sklicati: strašno! In če premislim, kako prederzen je človek proti temu nezmernemu Bitju: — strašno. Res, človek in njegovo življenje na zemlji je strašno — ker stori večnost srečno ali nesrečno! — A take misli mi tudi gotovo vselej ne koristijo — in tudi me navadno navdušujejo boljše, večkrat mi vsplamenî obraz — če postavim vskliknem: „Amor meus crucifixus est“ — oh to so druge besede — lijejo v serce radost in zaupanje — in serce v boju zaupljivo kliče: O salutaris hostia — bella premunt hostilia: da robur, fer auxilium! — In Oče milosti usliši nevredni glas — razpodî oblake — in skušnjavec beži.

Z zunanjiimi okoliščinami sem tudi popolnoma zadovoljen: sej me je tako veselilo bivati tukaj in sploh skoraj vse sem vganil, kako da bo tukaj. Čeravno sem zadnji čas doma mislil iti k jezuitom, vdomačil sem se vendar, kakor sem že omenil, kmalo v samostanu in zdaj ne zamenjam z nobenim stanom na svetu. Dela je toliko, da ni treba deržati križem rok —, in da jih naši očetje tudi res ne derže, vidi se naj lože iz del samih, ki so jih že zveršili. L. 1846 prišli so prvi očetje, mislim 2 v st. Vincenc, in leta 48 prevzeli so sedanji prečast. opat g. Bonifacij Wimmer faro sv. Vincenca. In mala ta naselbina rastla je tako hitro, da so jo že leta 1856 povzdignili v opatijo. Od tega časa so jeli tudi naprej vstanovljati podružnice (priorat) tako postavim v New-Ark-u, zraven New-York-a, v Erie (Iri), St. Mary, Corrolltown, Grünespur, Covington, Cincinnati (Sinsinetti), Chicago, St. Cloud, Atchison (Etchezn) in ravno zdaj zidajo v Richmond-u (Ričmond) nov samostan; pa ne vem, če sem naštel vse, ali ne. Priorat Atchison v Kansas-u postane kmalo tudi opatija, ko namreč dobi 12 duhovnov. Zdaj je nekaj bogoslovcev za Kansas tukaj, kajti v St. Vincencu je bilo do zdaj splošno učilišče za vse „bavarsko-amerikanske“ benediktine, in novicijat, se vé da, imajo tudi tukaj vsi vkup. Ravno zdaj je tudi prior iz Kanzasa tukaj. Taka daljava — blizo 1000 milj — in vendar to tukaj ni nič novega. Vedno grejo, posebno predstojniki, po opravkih okoli. Naš g. opat časi gre, pa ga po cele 14 dni ali še dalje ni doma. Doma pa opravlja po navadi vse P. Prior, in mi novinci imamo še posebne predstojnike; n. pr. Socius, ki je zmiraj pri nas in P. magister ali noviški vodnik, ki nas vodi po novi poti, ker nam razlaga Božjo besedo, Regulam s. Benedicti, in „Tyrocinium“, in sploh njega imamo v vsaki zadevi prašati za svét. Opatija st. Vincenc ima zdaj okoli 80 duhovnih očetov, koliko pa bratov, ni mi znano. Doma jih je vedno okoli 20; drugi so po prioratih in farah, v nedeljo pa še teh, ki so doma, veliko gre po misijonih. — Nekaj malega benediktinov, ki so

v državi Indijani, prišlo je iz švicarskega samostana Einsiedeln; ti ne spadajo k naši „bavarsko-amerikanski kongregaciji“, Americano-Cassinensis Congregatio pa obseže vse amerik. benediktine.

Priorat St. Cloud (št. Klavdij) v Minesoti, ki je zdaj moj dom, ustanovili so, kakor sem že omenil, kmalo potem, ko je bila ustanovljena opatija St. Vincenc, blizu mestica St. Cloud ob reki Mississippi, ali ogenj je kmali pokončal malo poslopje. Ne vem, iz kakošnih vzrokov so potem to predali in šli kako uro naprej in si kupili tukaj nekaj sveta. Tukaj je namreč še veliko sveta praznega in dežela ga rada naseljencem skoraj zastonj daje, da se le začne obdelovati. Le na oba kraja železnice (rail — road — räl — rod) je draži. Železnice tukaj prav za prav nima država v rokah, kakor skoraj nobene reči ne, ampak posebne družbe (kompanije) se spravijo skupaj in prevzamejo železnico od tega do tega kraja, tako in tako daleč in kar si pridobijo, obdržijo zase le malo davka odrajujejo državi. Od tod imenovanja: New-York — Erie-Rail-road — Comp'y, Pittsburgh-Chicago-Railroad Company, Chicago-St. Louis-Railroad Comp'y, Chicago-Northwestern R-r-d Comp'y itd. Te družbe si kupijo, ko je svet še po ceni, od države prav pod nič skoraj ves svet na oba kraja pri železnici in ga potlej, ker se naseljenci vedno množé, z nezrečenim dobičkom prodajajo in sicer precej draži, ker je pri železnici tudi res več vredno, posebno v Ameriki, ki se množé mesta, kakor bi rastle iz tlá. Vendar pa, ravno ker je le predrago, naseljenci, ki so navadno revni, grejo rajši naprej v germovje in si ga vzamejo od države na v lastino skoraj zastonj. Tako so tudi naši benediktini želeli storiti in veliko sveta vzeti, v katerem je lepo jezero. Ali tu jih je hotla država pritistiti in ga jim je draži postavila, češ, svet morajo imeti in ga bojo radi plačali. Ti pa, meni nič, tebi nič, od kompanije kupijo malo sveta in se na novo ustanovijo, kakor bi se nič ne zmenili za državo in njen svet. Zdaj vidi država, da jo je goljufalo, in jim je tudi rada prepustila svoj svet kot drugim v last (prav za prav popolnoma zastonj; le pravice stanejo od ene kmetije (Farm), to je 120 oralov, 14—29 dolarjev. Tako so zdaj dobile sveta, da je gerdo, blizu 3000 oralov — in sicer od začetka (5 let) brez davka. — To je kmetija! — Se vé, da vsega ne morejo obdelovati, ker imajo še premalo bratov, enkrat tukaj delajo, enkrat tukaj, da se svet sproti odpočije in potlej toliko bolj spet rodi. Nekaj pa pustijo še gozda, da imajo dosti lesa za kurjavo in za zidanje. — To smo vozili, kar časa sem bil gori, hrastove žagovce s 4 pari volov na žago, ki imajo tudi že svojo. To so pagotovo pravi hloidi, če so jih taki ongavili, kot si ti! tako bote gotovo djali. — Res, tudi jest sem se smejal, ko so mi pravili, gremo po žagovce, taki ferkolini, in pa nevretni voli! A ko pridemo k žagovcu, kaki štirje smo ga le toliko prevalili, da je tje gledal, kamor ima iti, potlej smo s količkom malo prizdigovali in kmalo je bil žagovec na vozu (z mašino), pravi velikan. Zdaj pa berž pogledati, kje bi se naj lože prerilo skoz gošavo — in get up (r. gèt aop! tako poganjajo vole.) Vse je hruštalo pod hodom, ki je bil le s prvim koncem na vozu, z zadnjim se je pa vlekel po tleh. Vole imajo tako navajene, da jih ravno tako komandirajo kakor konje, le zaspal bi lahko človek, predno se nevretni jarmovec oberne! kónj, se vé, v gozd nikdar ne vzamejo, ti so za kaj več; na lepem polju jih že rabijo, navadno pa se vozijo duhovni po misijonih in drugih opravkih, ali pa jezdi. Tako je bilo lepo viditi, ko so se enkrat pripekljali škof in precej spremstva (tudi p. Buh so bili zraven), iz št. Jožefa, kjer je bila drugi dan birma, gori k nam, dva pa dva na enem vozu na dveh kolesih; in

škof, se vé da, so tudi „furali“. Naši so jim pa napravili muziko, da je bilo kaj. (Deset mož z laj šteje banda!) (Dalje nasl.)

Razgled po svetu.

V veliki Prusiji, pravi „Balt. Volksztg.“, je sovražstvo do katoličanov Alfa in Omega pri vsih počenjanjih v velikih in malih listih in v postavođajstvu. — Eden mem družega se bolj natezuje umazati s takim fanatizmom ne le samih sebe, ampak zlasti tudi novo nemško cesarstvo, ki se brati z Julijanom in tudi že z Neronom, ker svoje lastne sine suje iz dezele! Bizmarkove kladva so same krivoverske „svobode“: „svoboda“ — kancel — paragraf; „svoboda“ — šolsko iztiranje duhovstva; „svoboda“ — zoperjezuitovska postava; „svoboda“ — vojaško pokrivoverčevanje, in še dosti taci svobodčin, ter na zadnje ne bode nič drugega kakor eno samo gnejzdo veliko-pruske svobode: ne bodi jim oponošena!

Mogoče pa je, da si bo napah ravno tam kervavo bunko skupil, kjer mu je greben tako mogočno zrastel. Imenovani časnik namreč piše med drugim: Francija je v številu prebivavstva Nemcem skoraj enaka, v denarnih močéh pa jim bode v kratkem času več kot kós, pri vsem tem, da ji je Nemčija pušala za pet milijard. — Napoleon III je tako dolgo potuhnjeno tlačil Cerkev, da jo je skupil; Bizmark jo tlači in jo trinoži očitniše in prav na skoke: zato pa ni dvomiti, da se šiba hitreje zanj namaka.

Tehtno prašanje pa je, če ostane Francija mirna, če bodo gospodvali katoličani ali rudečkarji. Thiers dobro vé, da naj večí večina Francozov je katoliška in ne rudečkarjev, kateri bi radi pogoltnili Cerkev, ko bi bilo mogoče. Ljudstvo pa tudi svojo voljo razodeva. V Marseilles-u je mër prepovedal procesijo sv. Rešnjega Telesa, in ljudstvo mu je „Pereat“ klicalo.

V Belgiji ima katoliško-konservativna stran v državni zbornici 24, in v starašinstvu 12 glasov večine. Večina měst po deželi si je volila konservativne zastope ter si več mest pridobila kot jih je poprej imela. V nekterih so prostomišljaki znagali in s tim se zdaj ustijo, kar jim bo pa javaljne kaj pomagalo.

V Zurih-u na Švicarskem, kakor piše „Balt. Volksztg.“, so nedavno krivoverci bili napravili nekako komedijo, s katero so „ladijo sv. Petra“, katoliško duhovstvo, neoženstvo, papeževe milošnje itd. gerdo psovali in derhali stavili v zasramovanje in posméh. Zgodilo se je pa nekaj, kar je celo krivoverce za ušesi pogreblo. Voz, ki je poopičeval ladijo sv. Petra, se je prekučnil z vsimi zasramovavci in zasramovavkami, ki so bili v njem, in mlado žensčee, ki so ga bili v zasramovanje neoženstva laži-duhovnu na stran djali, je bilo pri tisti priči do smerti sterto, in več drugim so bile kosti polomljene ter so skupili si še drugih poškodvanj. — Tudi nekoliko poprej že so krivoverci v Zurihu zlasti katoliške moške in ženske redove poopičevali in ostudno zasramovali. To pa se godí v Zurihu (Zürich), ki se hoče z oliko bahati in se imenuje „švicarske Atene.“ To tedaj je švicarsko-atenska estetika! Ne vem pa, če je dosti večí hvale vreden cynizem, kakor sem ter tje neki slovenski pisavci pometajo s keršanskimi resnicami (n. pr. „Slov. Narod“ v „listeku“ št. 811). Ali je vendar mogoče, da bi človek veroval in pa tako brez spoštovanja z verskimi rečmi otépal?

Španjsko. Med ministri in njih predsednikom je razpor in bojé se nove premenjave. — Kralju in kraljici so berlizgali po cestah v Madridu in kričali: Živi republika, preč tujca. V barcelonskem zavetniku so pripravljane laške in pruske barke, da ga sprejmejo.

Španjski kralj in kraljica sta bila od potuhnjenih

morivcev napadena, ko sta se o polnoči peljala od veselice v vertu „del Buen Retiro“, ki je pri Madridu. Pet hudodelcev je na voz trikrat strelilo; ranili so pa le samo enega konj. Eden morivcev je bil od policajev vstreljen, dva vjeta.

Iz Ljubljane. (*Döllinger v svojo lastno mrežo vjet.*) Lažnjivo imenovani „staro-katoličani“ so se zdaj izdali za janzeniste, krivoverce in razkolnike ob enem, ker prišel jih je bil birmat janzeniski nadškof Loos iz Nizozemskega in sami so izrekli, da med njimi in janzenisti ni nobenega verskega nasprotja. Döllinger sam je l. 1855 pisal o janzenstvu in imenoval je njih cerkev v Utrehtu z nadškofom Loos-om razkolsko in krivoversko ter v zmoti zapopadeno; zdaj pa je on sam v tem razkolstvu in krivoverstvu. Pisal je Döllinger sam: „Janzenci so si zmiraj dajali vitez kakor bi bili v občestvu Cerkvinem — izvolitve svojih škofov so vselej papežu naznanili... Pač se ni pogrešalo tudi poskušanj za spravo, in papeži so prijenjevali do naj zadnje meje, kar je bilo mogoče, da bi termoglavce pridobili; pa vse zastonj.“ Tako je pisal Döllinger leta 1855; danes je sam v versti „termoglavcev“, pravi „Bayersch. Kurier.“ — Naš rojak gosp. Mirosl. Tomec pa piše iz Monakovega: „Razkolniški nadškof iz Utrehta je tukaj v starokatoliški cerkvi birmoval. Vsih birmancev je bilo okoli in okoli 5 (pét)!... No no, strašni žakli moke iz tolikega ropotanja! Bodo pač ljubljanski zaupničarji njih krivoverstva in razkolstva kislo gledali in morebiti spoznavali, koliko bedarijo in hudo bijo so storili, da so se z zaupnico vdeležili njih krivoverstva in razkolništva. Kdor ne boga, ga tepe nadloga. Ali jim ni bilo dostikrat pojasnovano, kam je zašel Döllinger in njegovo tovarštvo?

Iz Tagblattovega Sillabus-a. V. Dopisniki, ki znajo lagati, kakor bi orehe tolkel, to so možje! Sprejemaj njih laži, če tudi jih v svojo lastno sramoto v dolgih ridah moraš preklicevati, kadar te prisilijo k temu, ali se bojiš pravde. (Tagbl. 164.) — VI. Kteri slovenski narod na podlagi materinega jezika k zavednosti zbujajo, te preklinjaj za „geistesmörder“, duhomorce; kteri pa razpor med lastni narod trosijo, to so možje „Tagblattove hvale“ vredni. (Ibid.) — VII. Karlovški upor na Španjskem je skor gotovo jezuitovsko delo, kajti Tagbl. to želi, in to dokazuje lahonski list „Fanfulla“, kteri ima saj toliko veljave v Rimu, kolikor Tagbl. v Ljubljani. (T. št. 163.) — Bati se je, da bode strašno veliko Tirolcev versko-obnorelo, ker po nobeni ceni nočejo katoliške vere s tagblattovskimi lažmi zamenjati. V nekem kraju jih je že 50 iz verske pameti! (Morebiti bi jim ljublj. Tagbl. bil še kos pomagati z enakimi „resnicami“, kakor so une iz Kroke!) (Ibid.) — VIII. Nič ne dé, če me na zadnji strani klofarničijo kakor neobrisane lažnjivca, sej zato sem že na prvi strani togoto izlil nad jezuiti, duhovstvom, Rimom: zato se mi pa nič ni bati, če tudi svetinje milijonov v blato mečem. (St. 161.) — IX. „Sokoli“ si tudi ne dajo več glav teptati! Zlomka, na zadnje bom smel le še z jezuiti, klerikalci in narodnjaki opletati in pometati? Lepo rokodelstvo je v nevarnosti! Ali vender: le serčnost! Papež, jezuiti, duhovni to so poterpežljive duše: „Hic Rhodus, hic salta!“ (Gl. št. 162.) — X. „Blatovska katoliška cerkev“ po kopitu, kakor ga je stesala judovska „deutsche Zeitung“, bo taka le: Papež ostane, in imenuje naj se narimenitniši škof, če hoče, sej bo vender le osebenkar, kajti: kardinale mislimo kakor trote dati izstradati; škofje naj bodo, pa nimajo z verniki nič

zapovedati, ampak verniki z njimi, in oni so državni naj ponižniši hlapci! —

Do kosti se je zopet te dni oparil Tagblatt — trobentaš laži. Pritrésel je velik koš kosmatih neresnic iz Kroke in pobiral jih je tudi po ljubljanskih ulicah; ali potepen jih je mógel preklicevati. Pisali so dosti že drugi časniki o tem, nočemo povavljati. Dosti je opomniti: Iz ktereга koli kota kak lažnjiv krehavec ali sovražnik vere in narodnosti naše pobere laž ali zabavljico, jo nese v Tagblatt, kakor puta jajce v kurnik, ter ta list vedno kokodajka, domačo in versko reč kajfa, brez spodobnosti in sramožljivosti združbe seje. V Kropi, kakor pripovedujejo, je bilo vse prebivavstvo razdraženo, možje so tožili že v Radolici itd., ker je bil Tagblatt srenjo tako ogerdil in potlej še preklic obklestil in nekaj naj gorkejših pšic izpustil. Naj bi kak domač list tako počenjal: joj mu! —

V Trevizi si je 2. jul. sedemnajstletni mladeneč Jan. Kaligaris pri gimnastiki vrat podvil in je naslednji dan po hudi smertni borbi dušo izdihnil. Bil je preblago upanje in radost svojih staršev. V vsih stanovih je ta žalosni sad zveranja napravil velik šum in žalost.

Poterjenja za prejete darove.

Slavnemu cerkvenemu listu „Zg. Danice“

v

Ljubljani.

Hvaležno poterjujemo, da smo prejeli poslani znesek: Pet sto eden in trideset gold. in 31 kr (531 gold. 31 kr.) a. v. zbirka za Čehe s povodnijo poškodovane, in prijazno pristavljamo, da je ta znesek djan v poštev pod št. 1948.

V Pragi, 18. mal. serp. 1872.

Središnji odbor kralj. glavnega mesta Prage za poškodovane s povodnijo. Praški župan ko predsednik:

F. Ditttrich l. r.

Duhorske spremembe.

V ljubljanski škofiji. Umerla sta 24. t. m. v Ljubljani č. gg.: Mih. Kogovšek, fajm. v pok. in zlato-mašnik, starašina duhovnov ko mašnik, posvečen l. 1814; in P. Viktorin Vinc. Čeh, iz reda sv. Frančiška, posvečen l. 1870. R. I. P.

V lavantinski škofiji. Č. g. Urban Dietrich je postal nadžupnik pri sv. Martinu poleg slov. Gradca; č. g. Fr. Polc, provizor v Vitanji; č. g. Jan. Zorko, provizor pri št. Jungerti na Pohorju, in čast. g. Anton Lacko, vikar pri stolni cerkvi v Mariboru. — Prestavljena sta č. gg. kaplana; Filip Vihar v Ormuž in Fr. Jan za II. v Vitanje. Za kaplane so vmeščeni č. gg. novomešniki: Avguštin Kukovič za III. v Celje; Janez Kunec v Svetinje, in Fr. Jug k sv. Martinu v Rožni dolini. Faro sv. Martina pri Gornjem gradu oskerbujejo začasno č. oo. Frančiškani iz Nazar. Č. g. Anton Vanič, župnik pri št. Jungerti na Pohorju, je 2. julija t. l. umerl. R. I. P.! — Župnija pri št. Jungerti na Pohorju je do 14. avg. t. m. razpisana.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Darovanje procesij za sv. Očeta v Ribniški dekaniji (gl. dopis) 85 gld. 5 kr. av. velj. in 5 gl. 29 kr. star. den. v sr. 3 osebe prosijo sv. blagoslova 1 gl. 25 kr.

Za afrik. misijon. Iz Teržiča L. K. M. in P. M. po f. W. 3 gl.

Za revne katol. cerkve v Bosni. G. A. K. 1 gl.